

SICURI PER SCELTA - ИЗБИРАМЕ БЕЗБЕДНОСТ

CON LA SICUREZZA
**NE FARO
DI STRADA**

**САМО СО ПРЕТПАЗЛИВОСТ
МОЖАМ ДА СТИГНАМ ДАЛЕКУ**

11-12 години

progetto promosso da

con il patrocinio di

Ministero dell'Istruzione e del Merito
Ufficio Scolastico Regionale per il Piemonte
Ufficio VI - Ambito Territoriale di Cuneo

in collaborazione con

САМО СО ПРЕТПАЗЛИВОСТ МОЖАМ ДА СТИГНАМ ДАЛЕКУ - 11/12 АГОДИНИ

ПРОЕКТОТ

ТРАСПОРТНИОТ СИСТЕМ. ОДРЖЛИВА(ЕКОЛОШКА)МОБИЛНОСТ (страница 5 од мини-книгата)

НЕКОИ ЗНАЧАЈНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОБЛАСТА КУНЕО (страница 8 од мини-книгата)

ШТО МИСЛИТЕ ВИЕ? СПОРЕДЕТЕ ГИ ЛИЧНИТЕ МИСЛЕЊА (страница 11 од мини-книгата)

КОЛКУ ЗНАЕШ? ЗБОРОВИТЕ НА БЕЗБЕДНОСТА (страница 11/12 од мини-книгата)

„СЕ ЧУВСТВУВАМ БЕЗБЕДНО“ (страница 11/12 од мини-книгата)

ДВИЖЕТЕ СЕ НА ИНТЕЛЕГЕНТЕН НАЧИН (страница 17 од мини-книгата)

СВЕСНИ ИЗБОРИ (страница 19 од мини-книгата)

ПРОЕКТОТ

Од големите градови до малите населени места, секојдневниот живот на секој од нас е обележан со патување, без разлика дали се работи за преминување низ урбаните простори или движење во вонградски простори за да стигне до училиште, работа или да се врати дома. Секојдневие составено од суштински правила за безбедно патување, но и од навик и мали невниманиа кои може да не натераат да заборавиме на важноста на претпазливоста и правилата. Поради оваа причина, се роди проектот „Безбедно по избор. Движете се. Со интелигенција“, Sicuri per scelta. Muoversi. Con intelligenza, иницијатива посветена на едукација за безбедност на патиштата и одржлива мобилност која има за цел да ја подигне свеста кај сите учесници во сообраќајот за усогласеноста со правилата и да промовира правилна перцепција за ризикот.

Целта на мини-книгата е всушност да доведе до размислувања дијалог и споредба преку споделување на некои важни информации.

Со растот, кај момчињата и девојчињата расте и потребата за автономија во урбаните и долги патувања.

Новите интереси и новите свесни прашања овозможуваат побзо и полесно разбирање на однесувањето на патиштата

и ориентацијата кон свесни избори.

На пат, имаме тенденција да ја преценуваме нашата способност да ги контролираме ситуациите потценувајќи ги ризиците

на патниот сообраќај; Навиката и прекумерната самодоверба стануваат плодна почва на грешки.

Размислувањата, дијалогот со пријателите и возрасните од семејството нудат стимули и можности да ги измерете вашите очекувања и надминете лажните верувања, стереотипите, лажните информации.

Потребата да се експериментира со нови форми на мобилност заедно со група пријатели станува можност за примена на соодветни однесувања за самозаштита.

За девојчињата и момчињата од 11/12 години, е многу битен дијалогот со членовите на нивните семејства:

За таа цел, подолу се предложени некои извадоци од мини-книгата.

ТРАНСПОРТНИОТ СИСТЕМ. ОДРЖЛИВА МОБИЛНОСТ (страница 5 од мини-книгата)

Во денешното општество и економија е неопходно многу често преместување на стоки, услуги, луѓе..од кои повеќето секојдневно патуваат по пат со сопствен приватен автомобил.

Некои студии покажуваат дека, во Европа, транспортните средства во целина (патници и стоки, преку земја, воздух, вода) претставуваат втор најзагадувачки фактор за атмосферата.

Современиот транспортен систем е ефикасен кога ги задоволува овие потреби:

- брзината со која стоките и луѓето стигнуваат до нивната дестинација
- трошоците за овие патувања
- еколошката одржливост како мерка на загадувањето и потрошувачката на еколошките ресурси

НЕГАТИВНИ ВЛИЈАНИА	РЕШЕНИЯ	ЛУЃЕТО
звучно оптеретување воздушно загадување испуштање на штетни честички на сообраќаен метеж сообраќајни несреќи	технолошки напредоци с однесувањето на луѓето	овесност во изборот на начинот на патување

Одржливата мобилност е систем на движење организиран на начин со кои стоките и луѓето можат да се движат од едно место до друго, како во секојдневниот живот, така и во патувањата на долги растојанија, без претерано оптоварување на другите општествени системи, особено животната средина, здравјето на живите суштества и економијата.

НЕКОИ ЗНАЧАЈНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОБЛАСТА КУНЕО (pag. 8 du mini livre)

Извор: I Quaderni della Fondazione CRC, Q47 Direzione Futuro. Soluzioni territoriali di mobilità sostenibile, Settembre 2024 <https://fondazionecrc.it/documenti/quaderno-47/>

Провинцијата Кунео зафаќа површина од над 6.900 km², што ја прави четврта по големина во Италија и прва во Пиемонт. Во однос на населението, таа е втора покраина во Пиемонт, со густина од 84 жители на km² (просекот во Италија е 195 жители на km²).

Територијата е составена од: 51% планини, 27% ридови, 23% рамнини.

Над 50% од населението е концентрирано во долината на реката Стура, помеѓу Борго Сан Далмацо, Кунео, Бра, Алба.

Областа Кунео ја поминува густа мрежа на патишта, многу различни едни од други, и со вкупна должина од приближно 11.000 km е најдолга во Пиемонт.

Колку се движат луѓето? Во провинцијата Кунео, во работен ден, приближно 450.000 луѓе прават барем едно моторно патување: нашата територија е важен центар за мобилност, рангирана на второто место меѓу провинциите на Пиемонт, со речиси еден милион патувања дневно.

Како се движат? Дневните патувања се поврзани со семејните потреби (48%), учењето и работата (33%) и слободното време (19%). 70% од движењата се случуваат во рамките на сопствената општина.

За секојдневното патување од/до и назад, луѓето кои живеат во областа Кунео главно ги избираат овие методи: 63% од вкупните патувања на жителите во провинцијата Кунео се направени со приватен автомобил, додека 2% се направени со мотор; 33% активно се движат, од кои 30% пешки и 3% со велосипед; 2% од вкупните патувања се покриени со локалниот јавен превоз.

Во текот на последните 10 години, нашата провинција бележи зголемување од 11% во бројот на автомобили и 27% зголемување на моторизираните возила на две тркала.

Овој податок го нагласува зголемувањето на сообраќајот на возилата и исто така ја нагласува потрошувачката на земјиште потребна за приближно 80% од животниот век на возилото, односно времето во кое тоа останува паркирано. И покрај тоа што во целата земја едно од две патувања се одвива на растојанија помали од пет километри, само 3% од дневните патувања се прават со велосипед, 30% пеш.

Во однос на сообраќајните несреќи, во 2022 година во провинцијата Кунео имало 1.136 сообраќајни несреќи со повреди на лица, со 43 загинали и 1.590 повредени, значи во просек по три сообраќајни несреќи дневно, со вкупно четири повредени лица секојдневно.

Вреди да се потсетиме дека сообраќајната несреќа во која се повредени или загинали луѓе, покрај моралната штета и предизвиканото големо страдање, претставува и социјална штета за оние кои не се директно вклучени: во 2022 година

вкупниот трошок за сообраќајни несреќи во провинцијата Кунео беше приближно 164 милиони евра, приближно 280 евра од секој жител. *également un préjudice social pour ceux qui ne sont pas directement impliqués : en 2022, le coût total des accidents de la route dans la province de Cuneo s'est élevé à environ 164 millions d'euros, soit environ 280 euros par habitant.*

ШТО МИСЛИТЕ ВИЕ? СПОРЕДЕТЕ ГИ ЛИЧНИТЕ МИСЛЕЊА (страница 11 од мини-книгата)

3а) Според вас, колку се опасни следните ситуации?	ДОВОЛНО	МАЛКУ	МНОГУ
а) возење мотор без кацига	1	2	3
б) возење велосипед без кацига	1	2	3
в) патување со автомобил без врзување појаси	1	2	3
г) одење по тротоар користејќи го истовремено мобилниот телефон	1	2	3
д) преминување на патот на пешачки премин користејќи го мобилниот телефон	1	2	3
е) преминување на патот пеш надвор од пешачкиот премин користејќи го мобилниот телефон	1	2	3
ж) возење велосипед ноќе без елементи со висока видливост	1	2	3

КОЛКУ ЗНАЕШ? ЗБОРОВИТЕ НА БЕЗБЕДНОСТА (страница 11/12 од мини-книгата)

За да стекнете целосна свест за безбедноста и одржливоста на животната средина, важно е да имате јасно разбирање за прецизното значење на зборовите: дали некогаш сте се запрашале што значи зборот „безбедност“?

Дефиниција за безбедност

Доаѓа од латински „sine cura“, што значи „без грижи“. Според енциклопедијата Трекани, кога сме безбедни се чувствуваме далеку од опасностите затоа што постои можност да се спречат да се елиминираат или намалат сериозни штети, ризици, тешкотии, немили настани и слично.

За да се дефинираат концептите поврзани со безбедноста, на меѓународно ниво се користат термините заштитенос (сигурност), безбедност, вонредна состојба.

СИГУРНОСТ	БЕЗБЕДНОСТ	ВОНРЕДНА СОСТОЈБА
особено се занимава со здравјето и безбедноста во животните средини, за да ги заштити луѓето од случајни опасности предизвикани од природни сили или човечки грешки, кои можат да предизвикаат физичка, морална, духовна, па дури и индиректна штета (предизвикана од ситуација која можеби не изгледа опасна)	се занимава со превенција преку инфраструктурни, мерки за обука и информирање насочено кон подигање на свеста за ризикот и избегнување на опасност предизвикана намерно од трети лица	се однесува на заштитата и задржувањето на опасноста во случај сигурноста и безбедноста да не биле соодветни во исклучително сериозни ситуации
ризикут се идентификува, мери, предвидува од експерти кои ги дефинираат правилата и предлозите за обука	ги зема предвид субјективните и социјалните сфаќања за ризик и безбедност, заштитувајќи од локални и надворешни услови и влијанија	со итни ситуации се соочуваат и управуваат полициски сили, пожарникари, прва помош, цивилна заштита

**Вежба 7 - Причини за несреќа, според мене
Според вас, несреќата зависи од...?**

	ДОВОЛНО	МАЛКУ	МНОГУ
a) лоша среќа/судбина	1	2	3
b) невнимание/брзање	1	2	3
c) ниска почит на правилата	1	2	3
d) премногу сообраќај	1	2	3
e) желба да се ризикува за забава	1	2	3
f) брзина	1	2	3
g) друго (наведете)	1	2	3
h) друго (наведете)	1	2	3

Дополнителни информации

Потценувањето на тешкотиите и ризиците на патот, преценувањето на сопствените контролни способности (мислењето „нема да ми се случи“) заедно со брзањето и невниманието се главните причини за сообраќајните несреќи.

Статистиката покажува дека во Европа приближно половина од загинатите во сообраќајни несреќи се пешаци, велосипедисти и мотоциклисти; Несреќите во кои се вклучени овие ранливи учесници во сообраќајот се бројно помалку, но имаат сериозни последици особено за пешаците кои се помалку заштитени. Децата, младите до 15 години и постарите лица над 65 години се сметаат за категории на повисок ризик.

Иако сообраќајната несреќа никогаш не е предвидлива, статистиката покажува дека 40% од фаталните несреќи се случуваат на кратки патувања, помали од 3 км, особено во населените места: и токму на кратки патувања се зголемува ризикот за децата и младите поради потценувањето на опасноста на патот од страна на возрасните: „...одејќи „од тука до таму“, секако е блиску...».

Со момчето на пред пубертетска возраст е важно да се обрне внимание и на фактот дека несреќата секогаш е одредена од низа причини упатувајќи го да размислува на „што можам да направам за мојата безбедност и за безбедноста на другите учесници во сообраќајот“ да бидам одговорен за својата и спремен да помогнам за безбедноста на другите.

Да се знае - Прилично е тешко да се дефинира „невниманието“, за да се поедностави, можеме да кажеме дека личноста е „расеана“ кога го фокусира своето внимание на премногу стимули во исто време. Кога патувате,неправилната употреба на мобилните телефони е еден од главните фактори за одвлекување на вниманието.

На пример, студиите покажуваат дека користењето телефони (дури и уреди hands free) предизвикува визуално, аудитивни и когнитивни одвлекувања на вниманието и, во возилото, го става возачот на поголем ризик отколку кога разговара со патниците или слуша радио. Според експертите, користењето на мобилен телефон додека возите ја зголемува веројатноста за несреќа за четири пати во споредба со некористењето, бидејќи потребни се повеќе секунди за да:

**осознае опасноста → реагира за да ја избегне → го запре возилото
време за реакција / простор за реакција / простор да запре**

Не случајно членот 173 од Правилникот за патиштата им забранува на возачите да користат мобилни телефони, лаптопи и таблети. Можете да користите гласовни команди (на пример, Bluetooth со гласовни команди) или слушалки на едното уво.

Разлика помеѓу опасност и ризик: Овие два термина понекогаш се користат како синоними, но тие не се.

Консолидираниот закон (Законодавна уредба бр. 81/2008) за безбедност ги дефинира на следниов начин:nte :

опасност (danger)	својство или карактеристика на одреден фактор кој има потенцијал да предизвика штета
ризик (risk/hazard)	веројатноста да се достигне потенцијалното ниво на штета под услови на употреба или изложеност на даден фактор или реакција или нивна комбинација

„СЕ ЧУВСТВУВАМЕ БЕЗБЕДНО“ (стр. 15 од мини-книгата)

АКТИВНИ БЕЗБЕДНОСНИ УРЕДИ	ПАСИВНИ БЕЗБЕДНОСНИ УРЕДИ
Тие се уреди кои помагаат да се спречи или да се избегне несреќа.	Тие се уреди кои, откако ќе се случи несреќа, помагаат да се ограничи штетата.
На пример: ABS (Систем против блокирање на сопирачките) ESP (Систем за контрола на стабилноста на возилото) ADAS (Advanced Driver Assistance System)Систем на помагач при возење	На пример: безбедносни појаси воздушно перниче

Дополнителни информации

Бројот и квалитетот на уредите за пасивна безбедност може да влијаат врз „чувството на безбедност“, но тие не и на веројатноста за несреќа. Прекумерната доверба во безбедносните уреди на возилото или во вештината на возачот не може да го намали вниманието на патникот за сопственото однесување..

Љубопитност

Седиштето на возилата на Формула 1 (имаат само 1 седиште) е прилагодено на обликот на телото на возачот.

Обратно е посебно внимание на секој детал, како седиштето да е втора облека, после комбинезонот.

И на нашите автомобили, континуираните технолошки иновации овозможуваат да ја подобриме удобноста на седиштата и системите за врзување кои не штитат: во случај на судир одзади или однапред, имаат задача да ја апсорбираат кинетичката енергија на нашето тело за да спречат да се удриме (или да го ублажат ударот) против внатрешните структури на автомобилот. Сите сме различни и нашиот систем на пасивна безбедност треба да биде „прилагоден“ на нашата физичка состојба колку што е можно повеќе!

Треба да се знае

Од 1 септември 2024 година во Европската унија, системи за врзување на децата патници се регулирани со новите прописи за одобрување ECE R129 и i-Size, кои се засноваат на повеќе технолошки и сеопфатни безбедносни тестови.

Автомобилските детски седишта сега се класифицираат според висината, а не според возраста.

Потпирачот за грб е задолжителен до 125 cm висина, за подобра заштита во случај на страничен удар.

За висина помеѓу 125 cm и 150 cm, задолжително е седиште без потпирач, т.н „подигнувач“ или „подигало“ или „засилувач“.

Кога ќе достигнете 150 cm на висина, патувате безбедно, седнувајќи директно на седиштето и со заштитен појас СЕКОГАШ, во секоја брзина на возење.

Безбедноста на превезениот патник

Не сите возила на две и четири тркала овозможуваат безбеден транспорт на момчиња.

Девојчињата и момчињата на ваша возраст може да се превезуваат со возила на четири тркала споредно со барањата кои зависат од типот на возилото, неговите структурни карактеристики, типот на безбедносни уреди

и употребата за која е наменето возилото (на пр. приватно моторно возило или работно возило). Не можете да се превезувате на: скутери, мопеди, работни возила, земјоделски возила. Во училишниот автобус мора да носите безбедносни појаси, доколку возилото е опремено со нив.

Запомнете!

Колективниот училишен превоз (училишен автобус, автобус) го намалува бројот на приватни автомобили во сообраќајот, со позитивни ефекти врз загадувањето на животната средина и безбедноста на патиштата.

А безбедносните уреди за велосипедистите?

Заштитите за велосипедистите не се задолжителни, но се препорачува употребата на кацига за заштита во случај на пад, заштитници за колена и/или лактите и зглобовите на рацете. За сопствената безбедноста е многу важно да бидете забележани во сообраќајот, преку примена на додатоци на облеката со висока видливост, покрај задолжителните светла на велосипедот, односно жолто предно светло и црвено на задниот дел, рефлектори траки поставени на педалите и на страните на тркалата.

ПАМЕТНО ДВИЖЕЊЕ (стр. 17 од мини-книгата)

Физичката активност, секојдневното пешачење на релација дома-училиште-дома има позитивно се одразува на вашето

физичко здравје, ја зголемува автономијата, ја помага концентрацијата, ви овозможува да ја набљудувате околината, да научите како да се заштитите а воедно сте и еколошки активни во заштитата на околината. На крајот од училишниот ден, одењето му овозможува на мозокот да се одмори по многуте часови на замор.

Пешачењето и возењето велосипед до училиште помага градот да биде помалку загаден и попогоден за живеење.

Да размислиме

• На какви потешкотии наидувате на вашето патување од дома до училиште? Што може да ви го олесни ова секојдневно патување?

• Дали некогаш одите во група? Обидете се да опишете како се чувствувате за време/по прошетката а како пред тоа.

• Дали секогаш кога патувате како патник во автомобил, го носите безбедносниот појас?

Без разлика дали седите на предното или на задното седиште? Дури и за кратки патувања? Дури и кога возачот е твој родител или другар, на пример кога одите на училиште или тренинг?

СВЕСНИ ИЗБОРИ (страница 19 од мини-книгата)

Општествените трошоци кои произлегуваат од загадувањето на воздухот и сообраќајните несреќи тежат на заедницата.

Со поддршка на новите технологии и подготвеноста на луѓето да ги променат навиките, почнува да се шири „паметен“ или интелигентен модел на мобилност, со цел личното патување да стане позелено, поудобно, поисплатливи. Всушност, концептите како „мека мобилност“, „интермодална мобилност“ и „одржлива мобилност“, стануваат сè пораспространети. Ако треба да организирате убаво патување за да посетите некое место

за кое отсекогаш сте сонувале, со кое превозно средство би оделе? И врз основа на кои критериуми би го избрале?

Ајде да размислиме за тоа заедно!

Вежба бр. 15 - Домашна, реалн задача: колку чини патувањето?

Мора да одите на патување со вашето семејство; изберете дестинација далеку од вашиот дом (над 500 km), потоа проценете го вашиот избор врз основа на неколку фактори.